

Pukovnik u penziji

dr RAJKO VUKOSAVLJEVIĆ

mr MILORAD MIČOVIĆ, psiholog

potpukovnik

dr DOBRICA PETRIĆ, dipl. inž.

STANISLAV FAJGELJ, psiholog

Kriterijumi za izbor članova posade tenka i mogućnost realizacije u sistemu regrutovanja

Uvod

Neposredni povod ovom članku je nedavno završeno i publikovano istraživanje grupe autora pod naslovom „Značaj antropometrijskih ergonomskih istraživanja u selekciji ljudstva za posade tenkovskih jedinica”.¹

Naša razmatranja imaju za cilj da zaključke tog istraživanja razmotre sa stanovišta koje autori navedenog istraživanja nisu imali dovoljno u vidu ili su ih smatrali irelevantnim za istraživani problem. Ovo se, pre svega, odnosi na složenost utvrđivanja kriterijuma i normi selekcije u odnosu na zahteve formacijskog mesta, karakteristike regrutne populacije, prediktivnu vrednost kriterijuma i mogućnost izvođenja selekcije regruta u novom sistemu regrutovanja.

¹ Vidi: „Vojnosanitetski pregled” br. 4/85.

Potreba za određivanjem kriterijuma i izvođenjem selekcije proizlazi iz važnosti, specifičnosti i složenosti tehnike kojom operatori rukuju i zadataka koje obavljaju. U vezi sa tim, tenk je jedno od najsloženijih tehničko-borbenih sredstava. U oružanom sukobu predstavlja značajnu prednost ako je pravovremeno ispoljena njegova vatrena moć i manevarska sposobnost. U suprotnom, postaje unosan cilj efikasnih protivoklopnih sredstava. To, upravo, ukazuje da tehnička usavršenost i visok stepen automatizacije sistema ne umanjuje već pretpostavlja još veću ulogu posade koja ga opslužuje. Zato se u svim armijama, pa i u našoj, izboru posade tenka poklanja izuzetna pažnja.

Najpovoljnije odabiranje kandidata za operatore bilo kog sistema, pa i sistema posada-tenk, nužno podrazumeva poznavanje uticaja ili važnosti pojedinih psihosomatskih karakteristika na odgovarajuću efikasnost (obrazovnu, radnu, borbenu) koja selekcijom želi da se unapredi. Polaznu osnovu u sticanju takvih saznanja predstavlja analiza radnog mesta sa utvrđivanjem zahteva koje ono postavlja u odnosu na operatore.

Zahtevi radnog mesta člana posade tenka

Radno mesto člana posade tenka specifično je po tome što se aktivnosi izvode u veoma skućenom prostoru, uz veliku buku motora, agregata transmisije i hodnog dela, uz šumove radio-uređaja, dejstvo barutnih gasova i njihanja oruđa. Strah od mogućnosti eksplozije oruđa i spaljivanja u zatvorenom prostoru, kao i svest da bezbednost zavisi, prvenstveno, od brzine uočavanja neprijatelja i tačnosti izvođenja vatrenih dejstava neprekidni su, što uslovljava posebno psihičko opterećenje. Tenkista nema vremena da ispravi grešku jer promašaj cilja najčešće dovodi do otkrivanja sopstvenog položaja i efikasnog protivdejstva. Veća fizička opterećenja su i u toku ukopavanja tenka, podizanja tereta i opravki gusenica, a vizuelna u toku osmatranja.

Sve izvedene analize formacijskog mesta pokazuju da član posade tenka:

(1) mora da, zbog složenosti obuke i obavljanja dužnosti, ima solidno opšte obrazovanje (8 razreda osnovne škole), mada je poželjno stručno obrazovanje metalskog, posebno mehaničarskog smera;

(2) treba da je fizički prosečno razvijena osoba, bez telesnih oštećenja, oboljenja i funkcionalnih ispada: disajnih organa, čula vida, čula sluha i donjih i gornjih ekstremiteta. Nošenje naočara, slušnog aparata i intelektualna zaostalost su kontraindikacije, što predstavlja i izrazito odstupanje morfološke strukture tela od uslova koje nameće raspoloživi prostor u tenku;

(3) mora, u natprosečnom stepenu, da ima sledeće sposobnosti: opažanja detalja u prostoru, procene prostornih odnosa, shvatanja funkcionisanja mašina i njihovih sklopova, koordiniranih pokreta sa čulnim opažanjem, verbalnog izražavanja i bar prosečnu opštu inteligenciju, uz izrazitu emocionalnu stabilnost i socijalnu zrelost.

Istraživanje kriterijuma racionalnog izbora ljudstva

U svim armijama se obavljaju kompleksna istraživanja sa osnovnim ciljem da se utvrde efikasni kriterijumi za izbor ljudstva na odgovarajuće dužnosti. Pri tome je poseban akcent na izboru ljudstva za prioritetne dužnosti, u koje nesumnjivo spada i posada tenka. Rezultati istraživanja se, po pravilu, ne objavljuju jer predstavljaju brižljivo čuvanu tajnu. Stoga se i u nas preduzimaju odgovarajuća istraživanja radi postizanja što veće efikasnosti sistema čovek-tehnika.

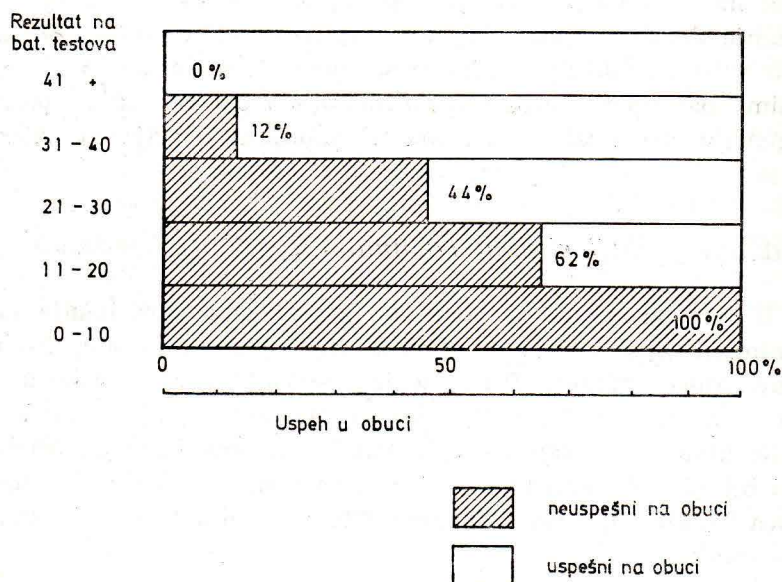
U toku određivanja kriterijuma selekcije nužno se nameće problem njihovog vrednovanja. Racionalno je opredeliti se za one kriterijume koji usko koreliraju sa ciljevima koji se žele postići. Ukoliko je navedena korelacija veća utoliko će predikcija uspešnosti, na osnovu tako odabranih kriterijuma, biti efikasnija, i obratno.

Istraživanje kriterijuma selekcije tenkista u nas, započeto je 1965. godine od kada se i izvodi psihološka selekcija regruta za ovu specijalnost. U okviru do sada izvedenih istraživanja utvrđeno je da je uspeh u obuci i izvršavanju formacijskih dužnosti tenkista usko povezan sa njihovim psihološkim karakteristikama (korelacije oko 0,40). Selekcioni kriterijumi, zasnovani na tim osnovama, obezbeđuju veoma efikasnu prognozu uspešnosti, što je u toku dugogodišnje primene i brojnih empirijskih analiza dokazano. U toku regrutovanja sprečava se upućivanje u oklopne i mehanizovane jedinice oko 50 odsto manje uspešnih i uglavnom svih neuspešnih regruta, čime se ostvaruju značajni obrazovno-vaspitni, moralni, materijalni i drugi efekti. Kao primer, pomoću tabele 1, ilustrovana je

prognostička vrednost psiholoških kriterijuma. Iz podataka se vidi da procenat uspešnih tenkista ravnomerno raste sa veličinom postignutog rezultata na selekcionoj bateriji testova.

Tabela 1

VALJANOST PSIHOLOŠKE SELEKCIONE BATERIJE TESTOVA

Tako, dok sa rezultatom od 0 do 10 nema nijednog uspešnog vojnika u obuci, dotle sa sledećim rezultatima njihov broj se povećava, da bi na kraju, sa rezultatom većim od 40, bili u potpunosti uspešni. Ovi podaci omogućavaju određivanje tačnosti predikcije, odnosno dokazuju da se psihološkom selekcijom regruta ostvaruje kvalitetniji sastav posade tenka.

Tačnost predikcije uspešnosti zavisi, pored valjanosti selekcionih kriterijuma, i od strogosti selekcionih normi. Iz tabele se može videti da se pooštavanjem norme, na primer sa rezultatom većim od 30, prima veoma mali broj neuspešnih kandidata, ali će zato među odbijenima biti i veći broj onih koji bi bili uspešni da su primljeni na obuku u oklopne i mehanizovane jedinice. Pošto stroge norme predstavljaju, pri nedovoljnom broju regruta, posebnu nepovoljnost, njihova primena je opravdana jedino kada se selekcijom želi obezbediti izuzetan kvalitet za veoma mali broj regruta.

Pored psiholoških, postoje i brojni drugi selekcionni kriterijumi, kao što su: medicinski, obrazovno-profesionalni, socijalno-demografski, amatersko-sportski i moralno-politički.

Iako su medicinski kriterijumi veoma važni, posebno kada su oštećene određene senzomotorne funkcije, veoma je malo istraživanja u JNA koja se bave njihovim vrednovanjem. Vrednovanje ostalih kriterijuma često je obavljano u okviru psiholoških i drugih istraživanja pri čemu je utvrđeno da obrazovno-profesionalni kriterijumi imaju najveću prediktivnu vrednost.

Kriterijumi selekcije članova posade tenka

Pregledom uslova definisani su sledeći kriterijumi za izbor članova posade tenka (tabela 2):

Tabela 2.

KRITERIJUMI IZBORA ČLANOVA POSADE TENKA

K r i t e r i j u m	N o r m e z a	
	posadu tenka	vozača tenka
Visina tela — u cm	160—180	160—180
Gornji ekstremiteti — ocena*	4—5	4—5
Donji ekstremiteti	4—5	4—5
Opšte zdravstveno stanje	4—5	4—5
Čulo vida	5	5
Čulo sluha i ravnoteže	5	5
Neuropsihijatrijski status	4—5	5
Opšta inteligencija	4—5	5
Broj razreda osnovne škole	6	8
Zanimanje	metalac	vozač
Ocena sposobnosti za vojnu službu	sposoban	sposoban

* Ocena 5 — potpuno normalno morfološko i funkcionalno stanje.

Ocena 4 — neznatan poremećaj, koji ne umanjuje sposobnost za vojnu službu.

Podaci u tabeli 3 pokazuju kako ti kriterijumi deluju na regrutnu populaciju i koliko se poštuju u toku regrutovanja.

Tabela 3.

STROGOST SELEKCIONIH NORMI I GREŠAKA REGRUTOVANJA

K r i t e r i j u m	Ne ispunjava norme — u %	
	populacija r/o SFRJ	izregrutovani za posadu tenka
Donji ekstremiteti	6,67	0,03
Opšte zdravstveno stanje	10,14	0,04
Gornji ekstremiteti	6,63	0,07
Neuropsihijatrijski status	12,41	0,23
Ocena sposobnosti za v.s.	21,55	0,43
Opšta inteligencija	11,12	0,54
Broj razreda osnovne škole	10,36	0,93
Čulo sluha i ravnoteže	13,92	1,66
Visina tela	22,64	4,14
Čulo vida	28,42	7,45
Zanimanje (koji nisu metalci)	78,48	50,69

Na osnovu podataka iz tabele 3 (kolona 1) vidi se da bi na osnovu postojećih normi i stvarnog psihofizičkog stanja regruta najblaža selekcija trebalo da bude zbog stanja gornjih ekstremiteta i stanje donjih ekstremiteta (po oko 70 odsto) a najveća zbog neposredovanja određenog zanimanja (78 odsto). Podaci iz kolone 2 pokazuju da se selekcija regruta — kandidata za posadu tenka stvarno i izvodi i da se norme za većinu važećih kriterijuma potpuno uvažavaju. Greška regrutovanja, koja se zbog toga javlja, pojedinačno je toliko mala da se može pripisati slučaju. Nešto veće greške čine se kad je u pitanju broj razreda osnovne škole i stanje čula sluha, mada su kriterijumi jasno definisani. Greške regrutovanja zbog telesne visine (4,1 odsto) i stanja čula vida (7,4 odsto) takve su prirode da se moraju pripisati određenim okolnostima. Pošto se, u ovom slučaju, radi o kriterijumima sa dosta strogim selekcionim normama, moglo bi se očekivati da regrutne komisije ne mogu uvek da

ih poštuju, pa ih svesno krše radi ispunjenja planova popune JNA. Posebne teškoće predstavljaju, u pojedinim delovima zemlje, nedostatak regruta sa zanimanjem metalskog smeru. No, iako je ono samo poželjan kriterijum, na njemu treba insistirati budući da je veoma bitan za uspešnost tenkista.

Usavršavanje kriterijuma selekcije

Dalja istraživanja i utvrđivanje još valjanijih kriterijuma selekcije nužna su posledica neprekidnog usavršavanja borbenih vozila i kvalitativnih i kvantitativnih promena regrutne populacije. U tom smislu preduzeto je i istraživanje „Značaj antropometrijskih ergonomskih istraživanja u selekciji ljudstva za posade tenkovskih jedinica”, sa osnovnim ciljem da se predlože kriterijumi za selekciju na osnovu morfoloških karakteristika regruta, s obzirom na veoma skućeni radni prostor u tenku. Predmet pomenutog istraživanja je veoma aktuelan i, pored selekcije regruta za oklopne i mehanizovane jedinice, od posebnog je znaćaa u fazi projektovanja oruđa i radnih mesta u njemu, odnosno oceni radnih mesta sa ergonomskog stanovišta. Na osnovu merenja 36 osnovnih morfoloških karakteristika 425 ćlanova posade tenka i dimenzija radnog prostora u tenku određeni su sledeći „novopredloženi” selekcion kriterijumi (tabela 4):

Tabela 4.

K r i t e r i j u m	Norme u cm
Visina tela u stojećem položaju	164 — 172
Visina tela u sedećem položaju	85 — 89
Širina ramena	40 — 42
Širina kukova	31 — 33
Dužina noge horizontalna	94 — 99
Dužina ruke horizontalna	74 — 77

Kritićkim osvrtom na navedeno istraživanje želimo još jednom da ukažemo na kompleksnost problema određivanja kriterijuma za selekciju. Primedba se, pre svega, odnosi na nedovoljnu naućnu za-

snovanost novopredloženih kriterijuma. U njemu je logičkom analizom, od 36 ispitivanih, odabrano šest morfoloških dimenzija, kao selekcionirani kriteriji koji se predlažu za usvajanje. Selekcioni kriterijumi moraju da budu reprezentativni, pre svega, za one segmente psihosomatskog statusa koji najviše utiču na čovekovu efikasnost ali i da su nezavisni i ne suviše brojni da bi opterećivali ili onemogućavali praktično izvođenje selekcije. U konkretnom slučaju, relativno brojni kriterijumi zastupaju ograničen segment psihosomatskog statusa, pa postoji verovatnoća da je mogla da se izvrši njihova još veća redukcija (npr. samo visina tela i širina ramena) a da pri tome ne utiče na tačnost selekcije. Međutim, ovi ciljevi se ne mogu postići „svestranom analizom raspoloživih rezultata” već jedino naučno zasnovanim i proverenim postupcima.

Efikasnost selekcije zavisi, kao što je već rečeno, i od strogosti selekcije, tj. od broja kriterijuma i normi za svaki, od njih. U razmatranom istraživanju norme selekcije su određene na uzorku koji potiče iz već selekcionirane populacije vojnika, koji ni po starosnom dobu (19—24 godine) nije reprezentativan sadašnjoj regrutno-vojničkoj populaciji (18—20 godina). Norme su određene tako da obuhvataju sve kandidate između 5. i 25. percentila.² Na osnovu njih bi se očekivalo da 80 odsto regruta ne ispunjava uslove za posadu tenka, i to na osnovu samo jednog kriterijuma, dok je dejstvo svih zajedno nepoznato.

Razmatrani podaci i dugogodišnja praksa pokazuju da se teško poštuju i postojeći kriterijumi, zbog čega je Nacrtom novog pregleda uslova predloženo ublažavanje važećih normi. Kakav bi, međutim, uticaj imalo uvođenje novopredloženih normi, u odnosu na važeće, i to samo za visinu tela u stojećem položaju podaci navedeni u prvom i drugom redu tabele 5.

² Na primer za visinu, to su onih 20 odsto regruta koji su viši od 5 odsto najnižih a niži od 75 odsto regruta. Grafički predstavljeno, na skali od 100 jedinica, oni se nalaze između 5. i 25. percentila (centila):

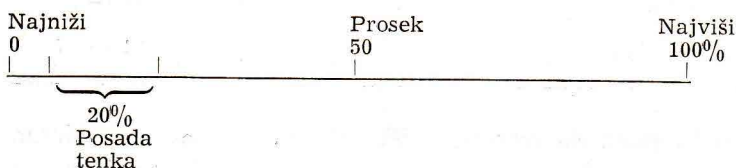

Tabela 5.

PROCENAT REGRUTA KOJI NE ISPUNJAVA SELEKCIONE NORME ZA VISINU TELA (1. 164—172 cm i 2. 160—180 cm)

Kriterijum	1 SFRJ	2	1 Skoplje*	2	1 Banja	2 Luka	1 Split	2
Visina tela 164—172 cm	67,5		52,0		67,2		82,3	
Visina tela 160—180 cm		22,0		11,8		19,4		36,9
Gornji ekstremiteti	69,2	26,2	52,2	12,2	67,5	20,3	82,7	38,3
Donji ekstremiteti	69,4	26,7	52,4	12,7	67,8	20,6	83,1	39,5
Opšte zdrav. stanje	70,6	29,5	53,9	15,9	68,7	23,2	84,4	42,6
Čulo vida	77,6	46,2	61,0	29,0	74,7	37,9	87,1	53,1
Čulo sluha i ravnoteže	79,6	50,5	64,5	35,1	76,3	41,8	87,6	55,0
Neuropsihijatr. status	81,0	53,3	69,6	43,6	77,7	44,7	88,1	57,0
Opšta inteligencija	81,2	53,6	69,9	44,1	77,9	44,9	88,3	57,2
Ocena sposobn. za v.s.	81,5	54,3	70,4	45,1	78,2	45,5	88,4	57,7
Broj razreda škole	82,3	55,9	79,7	47,2	79,2	47,7	88,8	58,7
Zanimanje	95,5	88,6	94,1	89,2	94,3	85,4	96,8	87,9

* Teritorijalne jedinice sa najnižom, prosečnom i najvišom telesnom visinom regruta.

Na osnovu njih bi se broj regruta koji ne zadovoljava norme visine tela, sa sadašnjih 22 odsto, povećao na oko 68 odsto za SFRJ, dok bi u Skoplju iznosio 52 odsto, a u Splitu 82 odsto, tj. oko očekivanog iznosa, na osnovu novopredloženih normi za celu zemlju. Imajući u vidu dejstvo i ostalih kriterijuma (važćih i novopredloženih) mogla bi da se ugrozi popuna, posebno na određenim područjima zemlje, na šta ukazuju ostali podaci iz tabele 5. Tako, na području Splita svega 3,2 odsto regruta ispunjava važće kriterijume (uz datak novih normi za visinu tela), pa bi uključivanje ostalih novopredloženih drastično smanjio i onako mali broj.

Poseban problem predstavlja definisanje specijalnosti na koje se kriterijumi odnose. Pošto članovi posade tenka (komandir, nišandžija, vozač i poslužilac) deluju u veoma različitim prostornim uslovima, kriterijume i norme trebalo je istraživati i odrediti za svako posebno mesto, i to po tipu oruđa. U suprotnom, potrebno je dokazati da za sve važe isti zahtevi, što u razmatranom radu nije učinjeno.

Efikasnost selekcije i sistem regrulovanja

Sve složenija konstrukcijska rešenja novih, borbenih vozila, sa većom vatrenom snagom, pred njihove operatore postavlja stroge zahteve u pogledu brzine osposobljavanja u efikasnom rukovanju i održavanju. Zbog toga, određivanje specijalnosti koju će regrut u Armiji obavljati, tako da u skladu sa svojim sposobnostima, znanjima i interesovanjima „pravi čovek dođe na pravo mesto”, ima presudan značaj u optimalnom angažovanju raspoloživog ljudskog potencijala. Zbog toga je neophodno dobro poznavanje zahteva koje mnogobrojne vojne specijalnosti postavljaju, kao i psihofizičkih karakteristika njihovih potencijalnih operatora. Stoga, u većini savremenih armija proces regrutovanja i praćenja njegove efikasnosti isključivo izvode visoko specijalizovane vojne ustanove.

Novim zakonom, o vojnoj obavezi³ u nas bi se regrutovanje obavljalo u okviru društveno-političkih zajednica a medicinski pregledi i ispitivanja u određenim domovima zdravlja, odnosno medicinskim centrima. Na taj način bi se broj subjekata u procesu regrutovanja znatno povećao i otežala bi se primena jedinstvene medicinske doktrine regrutovanja. Domovi zdravlja odnosno medicinski centri mogu, na osnovu višegodišnjeg praćenja da pruže pouzdane podatke o zdravstvenim problemima i oboljenjima regruta, ali svojom praksom i doktrinom oni nisu orijentisani na praćenje i stepenovanje zdravlja i psihofizičkih sklonosti. Pored toga, radi valjanije, ocene podobnosti za prioritetne dužnosti i pouzdanije ocene nesposobnosti za vojnu službu predviđa se da se takvim regrutima konačno ocena donosi i dalje u stacionarnim vojnim ustanovama. To bi dovelo do dvojnosti sistema ocene sposobnosti za vojnu službu i do dupliranja ispitivanja za znatan broj regruta, pa se samim tim dovodi u pitanje ekonomičnost takvog sistema.⁴

Zaključci i predlozi

Izbor posade borbenih motornih vozila je, sa stanovišta specifičnih i veoma visokih zahteva radnih mesta i predviđanja uspešnosti u savlađivanju obuke i dostizanja odgovarajućeg nivoa, borbene efikasnosti, veoma kompleksan problem. Na osnovu postojećih naučnih saznanja on se uspešno rešava jedino pomoću verifiko-

³ *Zakon o vojnoj obavezi*, „Službeni list SFRJ” br. 64/1985.

⁴ Dr Milan Đ. Plavšić, *Ekonomski aspekti ocene sposobnosti regruta u specijalizovanim vojnim ustanovama*, „Pozadina” br. 3/84.

vanih psiholoških, zdravstvenih i morfoloških kriterijuma, kao i nivoa opšteg obrazovanja, profesionalno-stručne osposobljenosti i motivacije regruta.

Postoje pouzdani dokazi o značaju psihofizioloških karakteristika, školske sprema i zanimanja za uspešnost članova posade tenka u savlađivanju programa obuke i u efikasnosti u izvršavanju formacijskih dužnosti. O uticaju morfoloških, pa i ostalih medicinskih karakteristika još uvek nema dovoljno proverenih rezultata. Stoga je potrebno nastaviti istraživanja o uticaju psihosomatskih karakteristika regruta na uspešnost članova posade tenka. U ta istraživanja treba, takođe, uključiti morfološke karakteristike i funkcionalne sposobnosti.

Naša regrutna populacija, posebno na određenim područjima zemlje, teško može da zadovolji i postojeće psihosomatske selekzione kriterijume i norme propisane za posadu tenka, pa bi njihovo poostrevanje taj nesklad učinilo još većim.

Svako uspostavljanje i promena kriterijuma selekcije treba da proistekne kao rezultat interdisciplinarnih istraživanja i oponent-skih razmatranja, a ne na osnovu nalaza stručnjaka samo određene oblasti, budući da u tom slučaju, po pravilu, dolazi do preuveličavanja značaja jednih i zapostavljanja ostalih kriterijuma.

S obzirom na to da je tenk veoma skupo i složeno borbeno sredstvo, da je u kratkom vremenu teško osposobiti uspešnog člana posade, kao i imajući u vidu da su psihosomatske karakteristike ograničavajući faktor popune oklopnih i mehanizovanih jedinica regrutima sa određenih delova naše zemlje, potrebno je razmotriti mogućnost uvođenja stalnih posada tenka.

Postojeći sistem medicinsko-psihološke obrade regruta u regrutnim centrima, koji obuhvata klasifikaciju celog kontigenta i selekciju za prioritetne dužnosti, pokazao se efikasnim. Novi, podrštvljeni sistem medicinsko-psihološke obrade regruta na nivou društveno-političkih zajednica, mogao bi biti manje efikasan od postojećeg.

Skraćivanje dužine trajanja vojnog roka sa 15 na 12 meseci nameće potrebu još rigoroznije selekcije posada tenka, ukoliko želimo da postignemo isti stepen njihove obučenosti. Postavlja se pitanje: koliko je to moguće u decentralizovanom sistemu regrutovanja i medicinsko-psihološke obrade regruta na nivou doma zdravlja?

SUMMARY

CRITERIA FOR SELECTION OF TANK CREW MEMBERS AND POSSIBILITIES FOR THEIR APPLICATION IN THE RECRUITING SYSTEM

A review of basic psychosomatic criteria by whose application recruits are being selected for tank crew members. Their value is assessed and the need for introduction of new ones is considered from the point of view of their possible applications for selection of possibly effective tank crew members, and of possibilities offered by the existing recruit population.

The conclusion is reached that there exist reliable proof of the significance of certain psychological characteristics, level of education and vocation of recruits for their effectiveness as tank crew members, while for the influence and roles of the morphological and other medical characteristics there are no sufficiently reliable findings as yet, so that new researches should be undertaken in this direction. It is stated that the existing criteria and normatives for selection of tank crew members are adapted to the existing recruit population, and that an eventual application of more severe criteria would jeopardize the necessary manning of units, particularly with recruits coming from certain regions of Yugoslavia. The shortening of the length of compulsory military service to 12 months, however, imposes the need for an even more rigorous selection, so that the necessary effectiveness of tank crew members will be preserved or ensured. The question arises: in what measure is this possible when the medical-psychological examinations of recruits are carried out in medical institutions instead of in recruiting centres?

RESUME

CRITERES DE CHOIX DES MEMBRES D'EQUIPAGE DES CHARS ET POSSIBILITE DE LEUR APPLICATION DANS LE SYSTEME DE RECRUTEMENT

Dans cet article sont étudiés les principaux critères psychosomatiques de sélection des recrues à désigner membres d'équipage des chars. Y est étudiée leur valeur et examiné le besoin d'en fixer d'autres du point de vue de la sélection de tankistes potentiellement réussis et des possibilités objectives qu'offrent les différentes populations de recrues.

Il y est constaté l'existence de preuves certaines du bien-fondé de quelques caractéristiques psychologiques, de la formation scolaire et de l'intérêt que les recrues portent à l'image réussie de futurs tankistes qu'ils devraient faire, alors qu'il manque toujours de données fiables relatives à l'influence des caractéristiques médicales morphologiques et autres, où de nouvelles recherches s'avèrent nécessaires. Il est constaté que les actuels critères et normes de choix des membres d'équipage des chars sont adaptés à la population des

recrues et que s'ils devaient être plus rigoureux ils pourraient mettre en cause le renouvellement nécessaire des unités, notamment en ce qui concerne certaines régions de Yougoslavie. D'autre part, la réduction à 12 mois du service militaire impose la nécessité d'une sélection plus rigoureuse pour que soit maintenue l'efficacité indispensable des tankistes. La question se pose de savoir à quel point cela est réalisable lorsque les examens médico-psychologiques et autres recherches se font en dispensaires au lieu d'être du ressort des centres de recrutement.

РЕЗЮМЕ

КРИТЕРИИ ВЫБОРА ЧЛЕНОВ ЭКИПАЖА ТАНКА И ВОЗМОЖНОСТИ ИХ ВНЕДРЕНИЯ В СИСТЕМУ ПРИЗЫВА

В статье рассматриваются существующие основные психосоматические критерии, при помощи которых совершается выбор призывников в члены танкового экипажа. Оценивается качество этих критериев и рассматривается необходимость введения новых, с точки зрения выбора потенциально успешных танкистов и возможностей имеющейся в распоряжении популяции.

Делается вывод, что имеются надежные доказательства о значении определенных психологических характеристик, подготовки и профессии призывников для успешного выполнения должности танкиста, причем о влиянии морфологических и остальных медицинских характеристик пока не имеются надежные данные, для чего нужно предпринять новые исследования. Констатируется, что существующие критерии и нормы выбора членов танкового экипажа приспособлены к имеющейся призывной популяции, и что их повышение поставило бы под вопрос пополнение войск, в частности призывниками из некоторых районов Югославии. Но, сокращение срока действительной военной службы на 12 месяцев навязывает необходимость проведения еще более строгого выбора, с целью обеспечения необходимой эффективности танкистов. Ставится вопрос можно ли это обеспечить, если бы медицинско-психологические осмотры, вместо в призывных центрах, проводились в домах здоровья.